

Alžběta Baránková: Konverze a rekonverze Emanuela Haunera v období fin de siècle
(ÚČLLV FFUK, 2013)

Posudek vedoucího práce

Alžběta Baránková svou práci soustředila k osobnosti, na jejíž působení nutně narazí každý zvidavější zájemce o duchovní proudy konce 19. a počátku 20 století a jejich českou variantu. S postavami jako byl Emanuel Hauner není snadné se vyrovnat a pochopit rozptýl jeho aktivit vyžaduje dobrou orientaci v kontextu soudobých debat, jakož i obeznámenost s moderními dějinami spiritismu, okultních nauk, hermetismu, teosofie, antroposofie, martinismu a dalších učení a hnutí (kabala, svobodné zednářství, rosenkruciánství aj.), která otevírala v druhé polovině 19. století alternativu náboženské krizi příznačné pro tehdejší situaci evropské civilizace. Zájem o toto diferencované, široce rozvětvené hnutí byl také prvotním studijním impulsem, který dovedl autorčinu pozornost ke způsobům, jakými se zmíněnou alternativou nechala inspirovat estetika moderního umění.

Hned na počátku musím zdůraznit, že při formulaci tématu, jeho strukturování a při řešení základních heuristických úkolů si Alžběta Baránková počínala zdatně, energicky a samostatně – její schopnost orientovat se v literatuře předmětu a pramenech mě překvapovala, především pak důslednost, s jakou se nechala vést literaturou a prameny k problémovému jádru práce. Zaměření na Haunerovu činnost plynulo nakonec z nutnosti práci vymezit literárněhistoricky a kulturněhistorický zájem omezit na úvod a kontextové informace. Dvojitý problém, s nímž se při analýze Haunerovy původní tvorby autorka musela vyrovnat, tj. problém (sebe)utváření a stylizace, resp. problém výrazové individuálnosti a odvozenosti, epigonství zvolila myslím jako myšlenkovou osu práce vhodně – umožnily jí totiž funkční poukazy ústřední soudobé estetické kategorii stylu. Autorka se jen obtížně v průběhu heuristické přípravy zbavovala despektu vůči Haunerově autostylizační manýře, nalezla myslím dobré východisko v kontextovém srovnání a v charakteristice širě Haunerových překladových, redakčních a organizačních činností v okultní či spiritistické kulturní enklávě. Podchytila zde smysl této tváře českého modernismu a snažila se její projevy diferencovat a dobře dokumentovat (soupis Haunerovy činnosti připojen na konci textu). Usilovala rovněž na základě životopisu o pochopení Haunerových náboženských obrátů – tato krizová duchovní a konfesijní dráha dobře ilustruje hodnotovou rozkolísanost náboženského stanoviska v období fin de siècle vně i v rámci modernistického katolicismu a především jeho estetické výhonky.

Potíže, které práci provázely, souvisely především s nárazovitou povahou autorčina soustředění, zahraniční pobyty a dokončování druhého filologického oboru vedly nutně k odkladu. Svůj úkol však nepouštěla ze zřetele, o čemž svědčí i seznam prostudované literatury předmětu, jeho cizojazyčné položky a především jejich funkční využití. Ukvapenost některých soudů jde na konto právě zmíněným nárazům soustředění a nutnosti práci rychle dovést ke konci. Jsem rád, že se to podařilo s inspirativním výsledkem, Hauner si naši pozornost bezesporu zaslouží.

Praha 4. 9. 2013

doc. PhDr. Daniel Vojtěch, Ph.D.